

การบริหารจัดการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาคุณค่า
ของประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด*
MANAGEMENT OF THE CULTURAL CONVERSATION AND VALUE
DEVELOPMENT OF THE BOON PHAWET TRADITION, ROI ET PROVINCE

พระครูชัยรัตนการ

Phrakruchairattanagon

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand

E-mail: johnnnny_2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้อาวุโส และปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้นำชุมชน 15 รูป/คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเพณีบุญผะเหวดเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวอีสานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยเฉพาะในสังคมอีสาน จนเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวพุทธ โดยมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติทำให้ได้บุญ มีความเชื่อในเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การมีน้ำใจไมตรี การรู้จักแบ่งปัน การตอบแทนผู้มีพระคุณ การเคารพในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ 2) การส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวด สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวดใช้เป็นแบบวิถีดำเนินชีวิตจึงมีอิทธิพลต่อคนในสังคม การบริหารจัดการ ส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวด มีส่วนร่วมทั้งส่วนราชการ ประชาชน ผู้นำชุมชน วัด ปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึกที่ดี ใช้มิติทางวัฒนธรรม ดำเนินการอย่างเข้มแข็งจริงจังต่อเนื่อง ปัจจุบันงานด้านวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมประเพณี ที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่า เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและคุณภาพของเยาวชนและครอบครัว อันนำไปสู่ สังคมชุมชนที่เข้มแข็ง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรม, บุญผะเหวด

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the history of the Boon Phawet tradition, Roi Et Province 2) study the management of the cultural conservation and value development of the Boon Phawet tradition. The samples of the research were 15 of priests, elders, and local philosophers, and community leaders. Data Collection Methods were In-depth interview, Structured Interview, Participant Observation. Data analysis was descriptive analysis The results of the research found that 1) The Boon Phawet tradition was a significant tradition of Isan people, inherited from the ancestors, especially in Isan society until it became to be an important of the Buddhists. There was a belief that listening to the Thet Maha Chat (Mahajati Preaching) brought merit. There were the believe in sin penalty, veneration, graciousness, sharing, reciprocity, respect the laws of nature, and harmony in the community 2) The cultural conservation and value development of the Boon Phawet tradition, the family institution served to promote the society and culture of the Boon Phawet tradition used as a way of life that influences people in society Management of the cultural conservation and value development of the Boon Phawet tradition, participated in all of government agencies, people, community leaders, temples, cultivating good consciousness using cultural dimensions, continued vigorously and seriously. Currently, cultural changed according to economics and social conditions. It was necessary to create stronger network of cultural centers, promote and develop appropriate cultures. In accordance with the current situation to be a stronger network of cultural traditions in driver cultural by creating useful and valuable activities in order to create immunity and quality of youth and family to a strong community.

Keywords: Management, Cultural Conversation and Value Development, Boon Phawet Tradition

บทนำ

ประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นประเพณีที่จัดในเดือน 4 ของทุกปี มีการฟังเทศน์มหาชาติ แห่งพระอุปัคฺต บริการขนมจีน แห่งกัณฑ์จอบ กัณฑ์หลอน ของชาวอีสาน เป็นการ

ทำบุญเพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงพระชาติ ๆ หนึ่งขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการบำเพ็ญบารมีครั้งยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ครั้งอุบัติเป็นพระเวสสันดร หากจะว่าไป แล้วบุญผะเหวด นี้เป็นงานบุญประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวพุทธในภาคอีสาน ซึ่งมีความเชื่อสืบเนื่องมาจากเนื้อเรื่องที่ปรากฏในหนังสือเทศน์ “มาลัยหมื่น มาลัยแสน” ที่กล่าวถึงพระมาลัยเถระขึ้นไปไหว้พระธาตุเกษแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และได้พบปะสนทนากับพระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ ผู้ส่งความมาถึงมนุษย์โลกว่า “ถ้ามนุษย์ต้องการพบและร่วมเกิดกับท่าน จงอย่าฆ่าตีบีฑาโบายพ่อแม่สมณพราหมณาจารย์ อย่าทำร้ายพระพุทธเจ้าและยุยงพระสงฆ์ให้แตกกัน ให้ตั้งใจฟังมหาเวสเทศน์มหาชาติ ให้จบในมือหนึ่งวันเดียว” (ปริยญาโณ ภิกขุ, 2534) การเทศน์มหาชาติในประเทศไทยนั้น ได้ปรากฏหลักฐานมีมานานแล้วโดยนิยมนเทศน์ในพระอุโบสถ พระวิหาร หรือศาลาการเปรียญ และไม่ได้จำกัดฤดูกาล ในภาคกลางนิยมเทศน์ ระหว่างเทศกาลออกพรรษา ถึงเดือน 12 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมเทศน์ในเดือน 2 ถึงเดือน 4 เรียกว่า “งานบุญผะเหวด” “พระเวสสันดร” คนไทยทั่วไปจะรู้จักกันดีในนาม “เทศน์มหาชาติ” หรือ “เทศน์พระเวสสันดร” (พระเวส อ่านว่า ผะ-เหวด ตามสำเนียงอีสาน) งานบุญประเพณีบุญผะเหวดของชาวไทย จะจัดขึ้นทุกปี ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงเดือน มีนาคม - เมษายน จะมีวันรวม เรียกว่า “วันโฮม” (กมล บุญเขต และคณะ, 2557) ภาคเหนือมีการตั้งธรรมหลวงมหาชาติ ในเดือนยี่เหนือ(เดือน 2 พุศิจิกายน) และประเพณีเทศน์มหาชาติในเดือนสาม (3 เดือนธันวาคม) ภาคใต้นิยมเทศน์มหาชาติในทุกเดือนอ้าย (หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2531) การได้สดับเทศน์มหาชาติตามคติความเชื่อของคนไทยว่า “ถ้าใครมีความสามารถตั้งใจ มีสมาธิฟังเทศน์จบทั้ง 13 กัณฑ์ ในวันเดียว” จะได้ผลานิสงส์มาก แม้กระทั่งสิ่งของที่ใช้ในพิธีเทศน์มหาชาติตลอดถึงน้ำมันดินในพิธีนั้นก็ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ (พระมหาธวัช เขมธโช (พุทธโส), 2537)

จังหวัดร้อยเอ็ดมีคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า “สิบเอ็ดประตูเมืองงาม เรืองนามพระสูงใหญ่ ผ้าไหมสาเกต บุญผะเหวดประเพณี มหาเจดีย์ชัยมงคล งามน่ายลบึงพลาญชัย เขตกว้างไกลทุ่งกุลา โลกลือชาข้าวหอมมะลิ” สำหรับบุญผะเหวด นอกจากจะเป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งในคำขวัญ ประจำจังหวัด ที่บ่งถึงความเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่แล้ว ปัจจุบันบุญผะเหวดร้อยเอ็ดยังมีพัฒนาการอยู่ในตัวเอง และเป็นการเติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไปจากประเพณีการทำบุญที่เคยจัดเฉพาะในระดับหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งเริ่มก่อเป็นงานประจำปีของจังหวัดจากแผนการจัดงานใน ปี 2533 - 2534 ที่ส่วนราชการต้องการสร้างให้เป็นอัตลักษณ์หรือจุดเด่นทางวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัด และนั่นได้กลายมาเป็นงานบุญประจำปีของจังหวัด ทางส่วนราชการ ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงาน โดยให้สอดคล้องกับประเพณีนิยมที่ชาวบ้านยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา (สุรียา สมุทคุปต์ และคณะ, 2543)

จากการศึกษาและสัมภาษณ์รวมทั้งการได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับงานบุญผะเหวดร้อยเอ็ด ได้เห็นพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงทั้งการจัดงานและจุดมุ่งหมายของการจัดงานบุญ

ผะเหวดที่ก้าวหน้าออกไปไกลเกินกว่าความเป็นงานบุญประเพณีแบบชาวบ้านที่เน้นการทำบุญเพื่อพึ่งเทศน์มหาชาติ เป็นการจัดงานบุญประเพณีเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงอันเป็นกระพี้ของบุญผะเหวดที่แท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงเป้าหมายที่แท้จริงของการจัดงานบุญผะเหวดของจังหวัดร้อยเอ็ดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบกลยุทธ์กลวิธีในเรื่องบุญผะเหวดที่มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ทราบถึงผลตอบรับจากสังคม โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนในชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ดว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไรซึ่งนั้นเป็นการวิจัยเพื่อหาแนวทางประสานวัฒนธรรมทางศาสนาให้คงอยู่กับสังคมอย่างมีคุณค่าที่แท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มุ่งศึกษาการส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด คณะผู้วิจัยใช้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาสังคมของการส่งเสริมประเพณีที่เกิดขึ้นกับชุมชน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลของการตระหนักถึงคุณค่า ความหมายของประเพณีบุญผะเหวดที่มีความสำคัญต่อชุมชน การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลของการส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประเพณี พร้อมทั้งแนวทางในการส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวด เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) จะเป็นการสังเกตพฤติกรรมของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณี นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเอกสารจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับประเพณี เอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสารของหน่วยงานราชการจังหวัดร้อยเอ็ด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คณะผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะผู้รู้และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วยพระสงฆ์ คือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีบุญผะเหวด จำนวน 3 รูป ประกอบด้วย 1) ผู้อาวุโส และปราชญ์ชาวบ้าน

คือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมและเรื่องราวความเป็นมาของประเพณีบุญผะเหวด ได้เป็นอย่างดี จำนวน 5 คน 2)กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน กลุ่มสตรี ครูผู้นำทางการศึกษา และกลุ่มผู้นำเยาวชน 3)กลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบไม่เฉพาะเจาะจง ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีบุญผะเหวด จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยผู้ให้ข้อมูล คนสำคัญ (Key Informants) 2)แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4) แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 1) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างเครื่องมือตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด 3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษาและความครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Research) โดยการค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากหนังสือ เอกสารในห้องสมุด หน่วยงานราชการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานราชการจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเบื้องต้น คณะผู้วิจัยจะทำการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อนำมาทำความเข้าใจและนำไปวิเคราะห์ต่อไป 2) การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตพฤติกรรมของชาวชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณี และคณะผู้วิจัยได้เข้าร่วมในกิจกรรมงานบุญประเพณีของชุมชนการสัมภาษณ์โดยการใช่วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลยืนยันการสัมภาษณ์และเอกสาร ประเด็นที่คณะผู้วิจัยถามจะเกี่ยวกับคุณค่า ความหมาย การตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีบุญผะเหวดที่มีต่อชุมชน กระบวนการส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวด ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประเพณี และแนวทางในการส่งเสริมประเพณี การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้กับกลุ่มผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครูผู้นำทางการศึกษา ประชาชนชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้รู้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้ไปสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้อาวุโสในชุมชน และประชาชนทั่วไป โดยมีแนวคำถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ประเพณีอีสาน การตระหนักถึงคุณค่า ความหมายของประเพณีบุญผะเหวด ความสำคัญของประเพณีบุญผะเหวดต่อชุมชน ความพึงพอใจในการจัดงานประเพณีบุญผะเหวด ความต้องการที่จะให้มีการจัดงานบุญผะเหวด (คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกงานบุญผะเหวดปี 2559, 2559)

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ เช่น หนังสือ เอกสาร บทความทางวิชาการ เอกสารหน่วยงานราชการ และการศึกษาภาคสนาม อันประกอบไปด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรที่ศึกษาในการอธิบายประวัติความเป็นมาของประเพณีบุญผะเหวด การตระหนักถึงคุณค่าความหมายของประเพณีที่มีความสำคัญกับชุมชน กระบวนการของชุมชนในการส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวด ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประเพณี และแนวทางส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวดเพื่อการท่องเที่ยว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangular Method) เพื่อยืนยันคำตอบที่ได้ และนำเสนอข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา พร้อมรูปภาพประกอบเป็นบางส่วน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ประเพณีบุญผะเหวดเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวอีสานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยเฉพาะในสังคมอีสาน จนเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวพุทธ โดยมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติทำให้ได้บุญ มีความเชื่อในเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การมีน้ำใจไมตรี การรู้จักแบ่งปัน การตอบแทนผู้มีพระคุณ การเคารพในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ สถาบันที่ควรทำหน้าที่ส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวด คือสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน โดยใช้วิธีทำเป็นตัวอย่าง ทั้งการปฏิบัติตน สืบทอดจากบรรพบุรุษ การเรียนรู้ที่เน้นสอนเรื่องประเพณีบุญผะเหวด และประชาสัมพันธ์ เผยแพร่วิธีการ อนุรักษ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ที่สำคัญต่อประชาชน (คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกงานบุญผะเหวดปี 2559, 2559)

1. การส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ **ด้านการเรียนรู้** การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้ เข้าใจ และเคารพ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของตนเองส่งเสริมกิจกรรมการให้ความรู้ ความเข้าใจ และเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญผะเหวด **ด้านการมีส่วนร่วม** หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับประเพณีบุญผะเหวด **ด้านการสร้างเครือข่าย** หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นสร้างและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ เข้าใจ และเคารพ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นของตนเองส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในการอนุรักษ์และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีบุญผะเหวด **ด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์** หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชน

ในท้องถิ่นอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมทุกระดับอย่างเอื้ออาทร สงบสุข และยั่งยืน ด้วยการบูรณาการคุณค่าทางประเพณีบุญผะเหวด ให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเองและชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น (พระมหาวิเชียร วชิโร (ชาอินทร์), 2553)

2. การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม คือ การเน้นสร้างกระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจในประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตนจนกลายเป็นความรัก ความภาคภูมิใจ และความหวงแหนในที่สุด โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การดำเนินการวางแผนแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมควรเป็นไปตามหลักวิชาการ สภาพแวดล้อมของชุมชนและความต้องการของประชาชนในชุมชน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่ต้องร่วมกันดูแลรักษาประเพณี และวัฒนธรรม เพื่อให้คงอยู่เป็นมรดกทางสังคมที่จะช่วยจรรโลงจิตใจและหล่อหลอมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของประชาชนในชุมชน ทั้งยังสร้างความมั่นคงทางจิตใจและส่งผลความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรมของชาติด้วย

3. การพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อประเพณีบุญผะเหวด และการร่วมมือของชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ทั้งส่วนราชการ ประชาชน ผู้นำชุมชน วัด ปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึกที่ดี ใช้มิติทางวัฒนธรรมดำเนินการอย่างเข้มแข็งจริงจัง และต่อเนื่อง ปัจจุบันงานด้านวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายศูนย์วัฒนธรรมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นให้มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนางานด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อประเพณีบุญผะเหวด และการร่วมมือของชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐจะเกิดขึ้นได้ โดยการส่งเสริมเครือข่าย โดยต้องมีความร่วมมือในการทำงานด้านวัฒนธรรมประเพณี มีการทำงานร่วมกันทั้ง ส่วนราชการ ประชาชน ผู้นำชุมชน วัด เน้นการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ของเยาวชน รวมทั้งการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการศึกษา เบี่ยงเบน พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยใช้มิติวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ ต้องดำเนินการอย่างเข้มแข็งจริงจังและต่อเนื่อง ในปัจจุบันการดำเนินงานด้าน วัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม จึงจำเป็นต้องมีสร้างเครือข่ายศูนย์วัฒนธรรมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนางานด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นเครือข่ายการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและคุณภาพของเยาวชนและครอบครัว อันนำไปสู่ สังคมชุมชนที่เข้มแข็ง (คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกงานบุญผะเหวดปี 2559, 2559)

การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ บุญผะเหวดเป็นงานบุญประเพณีที่สื่อให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจ ร่วมรักสามัคคีของคนในชุมชนอีสานมาแต่โบราณกาล ในฮีตบุญผะเหวดนั้นถือเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวอีสาน และเป็นกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีที่สำคัญของสังคมชาวพุทธไทย โดยมีความเชื่อว่า การฟังเทศน์มหาชาติทำให้ผู้ฟังได้บุญมาก เทศน์มหาชาติเป็นงานใหญ่ ไม่มีใครสามารถจัดให้มีขึ้นมาได้โดยลำพัง ซึ่งจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ วางแผนดำเนินงานไว้แต่เนิ่น ๆ จัดได้ว่าเป็นงานใหญ่ในรอบปีเลยทีเดียว การเตรียมงานเทศน์มหาชาติ จึงเป็นประเพณีที่สร้างสรรค์ความสมานสามัคคีของประชาชน ทำให้ประชาชนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักแบ่งหน้าที่และรับผิดชอบร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วัฒนธรรมเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ ได้พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออกในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนัก มีความตื่นตัว และเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเผยแพร่งานบุญผะเหวดแบบดั้งเดิมและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณค่าของงานบุญประเพณีบุญผะเหวด ทั้งที่เป็นด้านพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องตามโบราณกาล ทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเป็นไทย ในปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นถูกละเลยและมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ น้อย เช่น พิธีกรรม การปฏิบัติ การแต่งกาย ภาษาพูด รวมทั้งประเพณีและวิถีชีวิตที่ดั้งเดิม ยังไม่มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน หากวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวด บุญเดือนสี่ของชาวอีสานไม่ได้รับการสืบสานและอนุรักษ์ฟื้นฟูรวมถึงการพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคมและจิตใจ ทำให้คุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมลดน้อยไปจนแทบจะสูญหาย วัฒนธรรมวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมองค์ความรู้ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ในแต่ละพื้นที่ มีภูมิปัญญาหลากหลาย ควรที่จะได้รับการถ่ายทอดเยาวชนรุ่นหลังสืบไป การอนุรักษ์เป็นหนทางหนึ่งที่ยั่งยืนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ในท้องถิ่น บุญผะเหวด หรืองานบุญมหาชาติ คืองานมหากุศล ให้รำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือความดีที่ยิ่งยวด อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลคือ ประโยชน์สุขอันไพศาลของมวลชนมนุษยชาติ เป็นสำคัญ ดังนั้น บรรพชนชาวไทยอีสานแต่โบราณ จึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำบำเพ็ญ และได้อนุรักษ์สืบทอดเป็นวัฒนธรรมสืบมา จนถึงอนุชนรุ่นหลังที่ควรเห็นคุณค่าและอนุรักษ์เป็นวัฒนธรรมสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

พระครูวิกรมธรรมธัช (พีระ ปิยธมโม) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์คติความเชื่อของชาวอีสานที่มีต่อประเพณีบุญผะเหวด: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประเพณีงานบุญผะเหวดของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการแสดงออกของประชาชนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น ในด้านความเชื่อที่ปลูกฝังมายาวนานว่า อาณิสสส์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติในงานประเพณีนี้ จะทำให้ได้รับความสุขความเจริญ และจะทำให้ได้พบกับความสุขในโลกของอนาคตคือ โลกของพระศรีอาริยมตโตย ที่จะอุบัติขึ้นเป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไปจากพระโคตมในกายภาคหน้า และยังเป็นกุศโลบายต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้คนในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ เกิดความรักใคร่ มีความสามัคคีปรองดองกันในหมู่คณะโดยอาศัยพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝัง และสร้างวัฒนธรรมประเพณีที่ดีให้แก่ประชาชน ตามแบบอย่างของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาหลักที่ชุมชนในท้องถิ่นให้ความเคารพเลื่อมใสมาช้านานแล้ว ดังนั้น วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของประเพณีบุญผะเหวดร้อยเอ็ดในทุก ๆ ด้าน กล่าวโดยสรุปแล้ว ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเกิดการพัฒนาศักยภาพของประชาชนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้น โดยอาศัยพุทธศาสนาเป็นเครื่องหล่อหลอมและประสานให้กลมกลืนกับวิถีชีวิตในการพัฒนาชุมชนต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการสังสรรค์ ระหว่างญาติพี่น้องจากแดนไกลสมกับคำกล่าวที่ว่า “กินข้าวบูน เอาบุญผะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ” และถือเป็นประเพณีสำคัญตามฮีตสิบสอง ที่ช่วยสร้างความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชน (พระครูวิกรมธรรมธัช (พีระ ปิยธมโม), 2562)

ประเพณีบุญผะเหวดเป็นประเพณีที่มีคุณค่าควร ให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในชุมชน เพื่อให้เยาวชนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ถ่ายทอดประมวลผล ตลอดจนสนับสนุนให้เยาวชนและชุมชนโดยตระหนักถึงความสำคัญของชุมชน มีความเข้าใจรากเหง้าความเป็นวัฒนธรรม แบ่งปันเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการศึกษาเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิต ชุมชนภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่มีมาช้านานบนพื้นฐานของธรรมชาติที่เกี่ยวข้องพันสอดคล้องกันกับวิถีชีวิตชุมชนโดยเฉพาะในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมอันดีงามที่ชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาในแต่ละเดือน ซึ่งมีความหมายและความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ ทุกภาคส่วนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการรณรงค์ให้ประชาชนและทุกหน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นว่าเป็นเรื่อง ที่ทุกคนต้องมีการรับผิดชอบร่วมกันในการสนับสนุน มีการประสานงานบริการความรู้วิชาการ มีข้อจำกัดในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น การมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันจัดงานประเพณีกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ร่วมกันอนุรักษ์โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า แก่นสารและความสำคัญของประเพณีท้องถิ่นร่วมกันส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ร่วมกันสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์

ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (ฉวีวรรณ สุวรรณภา, 2552) การสร้างเครือข่ายควรจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมประเพณีเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต มีบทบาท ในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมประเพณีให้มากยิ่งขึ้นด้วย การอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์มีการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนการอนุรักษ์ประเพณี ภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างกัน สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้างฟื้นฟู และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน มีการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ด้วยการประชุมปรึกษาหารือ ในการจัดงานประเพณีในแต่ละครั้ง ประชาชน มาร่วมงานอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยไม่หวังสิ่งใด ตอบแทน ทำด้วยศรัทธาอย่างจริงใจ ประชาชนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือร่วมใจในชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการสืบสานประเพณีท้องถิ่น จากปู่ย่าตายาย ถ่ายทอดสู่ลูกหลาน เสริมสร้างความรักสามัคคีแก่กัน ก่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ และเพื่อให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้มีความสอดคล้องกับสถานะเหตุการณ์ ในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง ลาวะลี ที่ได้ทำวิจัยเรื่องบุญพะเวด: การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการงานบุญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน พบว่า การจัดการงานบุญพะเวดของกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสานในสภาพที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรภาครัฐ หน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนที่อยู่ใกล้เคียงมาก วัด บ้าน โรงเรียน พระสงฆ์ ชาวบ้าน และองค์ประกอบของสังคมที่สำคัญ คือ ระบบครอบครัวและเครือญาติ ระบบการศึกษา การถ่ายทอดองค์ความรู้ ระบบเศรษฐกิจ ระบบสาธารณสุข ระบบความเชื่อในศาสนาและระบบการปกครองเข้ามาบูรณาการในการจัดงาน เพื่อจะทำให้การจัดงานแต่ละครั้งประสบความสำเร็จ โดยวัด บ้านและโรงเรียน ให้ความร่วมมือในการจัดงาน มีการประสานงานเกี่ยวกับวันเวลาในการจัดงาน การเตรียมงาน การดำเนินงานตามขั้นตอน และการสรุปผลการจัดงาน การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์งาน เพื่อให้การจัดงานแต่ละครั้งมีความยิ่งใหญ่ เป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน ดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจ สังคมให้กับชุมชน ให้สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมชุมชนไปสู่ชุมชนอื่นอันจะนำไปสู่การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมต่อไป (บรรจง ลาวะลี, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า 1) ประเพณีบุญพะเวดเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวอีสานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยเฉพาะในสังคมอีสาน จนเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวพุทธ โดยมีความเชื่อว่าการฟังเทศน์มหาชาติทำให้ได้บุญ มีความเชื่อในเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ

การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การมีน้ำใจไมตรี การรู้จักแบ่งปัน การตอบแทนผู้มีพระคุณ การเคารพในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ 2) การส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าของประเพณีบุญผะเหวด สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวดใช้เป็นแบบวิถีดำเนินชีวิตจึงมีอิทธิพลต่อคนในสังคม การบริหารจัดการ ส่งเสริมประเพณีบุญผะเหวด มีส่วนร่วมทั้งส่วนราชการ ประชาชน ผู้นำชุมชน วัด ปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึกที่ดี ใช้มิติทางวัฒนธรรม ดำเนินการอย่างเข้มแข็งจริงจัง ต่อเนื่อง ปัจจุบันงานด้านวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายศูนย์วัฒนธรรมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม ประเพณีที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและคุณภาพของเยาวชนและครอบครัว อันนำไปสู่ สังคมชุมชนที่เข้มแข็ง รายละเอียดที่มีข้อค้นพบ (Fact Finding) ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ จึงนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะคือ 1) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อเชื่อมโยงการท่งเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยการจัดตั้งองค์กรในการจัดการท่งเที่ยว โดยตรงขึ้นภายในชุมชน ให้ชุมชนทำหน้าที่บริหารจัดการดูแลการท่งเที่ยวในชุมชน โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุน และควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมงานประเพณีบุญผะเหวดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท่งเที่ยว และติดตามประเมินผลที่ได้รับจากการท่งเที่ยว ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ 1.2) ควรกำหนดนโยบายที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืนสืบไป 1.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับควรให้การสนับสนุนและการส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อสืบสาน ย้อนอดีต เรียนรู้ อู่อารยธรรม เป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบทอด ตลอดทั้งเป็นการเผยแพร่จารีต ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามให้คงอยู่คู่กับวัฒนธรรมไทยสืบไป รวมถึงเพื่อส่งเสริมการท่งเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด และเสริมสร้างความรักความสามัคคี ระหว่างข้าราชการ พ่อค้า ขาชนชนทั่วไปได้อย่างชัดเจน 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรศึกษาเรื่อง อิทธิพลของงานบุญผะเหวดต่อวิถีชีวิตของชนในชุมชน 2.2) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นงานประเพณี พิธีกรรมของไทยที่เกี่ยวข้องกับหลักของพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความคิดทางด้านการพัฒนา ด้านจิตใจ เพราะพระพุทธศาสนาเน้นถึงธรรมะที่สามารถนำมาประยุกต์กับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี เช่นพระพุทธศาสนาสอนให้คนมีความเสียสละช่วยเหลือต่อส่วนรวม มีจิตใจเป็นธรรม ทำให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักสังคมและทำประโยชน์ต่อสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทย ควรตระหนักถึงก็คือ การรู้จักเลือกรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกที่ดีงามหรือเหมาะสมมาปรับใช้ในสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมล บุญเขต และคณะ. (2557). ประเพณีบุญผะเหวด : กรณีศึกษาประเพณีบุญผะเหวด
ชาวไทย-หล่ม อำเภอลหล่มสักและอำเภอลหล่มเก่า (รายงานผลการวิจัย). เพชรบูรณ์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกงานบุญผะเหวดปี 2559. (2559). บุญผะเหวดร้อยเอ็ด
ประจำปี 2559. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- ฉวีวรรณ สุวรรณภา. (2552). พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย ในสารนิพนธ์พุทธศาสตร์
บัณฑิต ประจำปี. กรุงเทพมหานคร: นวสาส์นการพิมพ์.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บุญผะเหวด : การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการงานบุญที่มีผลต่อ
การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ในอีสาน. วารสารมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(1), 51-63.
- ปริญญา โณ ภิกขุ. (2534). ประเพณีโบราณไทยอีสาน. (พิมพ์ครั้งที่ 7). อุบลราชธานี:
โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- พระครูวิกรมธรรมธัช (พีระ ปิยธมฺโม). (2562). การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติความเชื่อของชาว
อีสานที่มีต่อประเพณีบุญผะเหวด : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารปรัชญา
ปริทรรศน์, 24(1), 93-106.
- พระมหาธวัช เขมธโช (พุทธโส). (2537). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการเทศน์มหาชาติที่มี
อิทธิพลต่อสังคมไทย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเชียร วชิโร (ชาอินทร์). (2553). การศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการฟังเทศน์ในงานบุญผะ
เหวด (เทศน์มหาชาติ) จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรียา สมุทคุปต์ และคณะ. (2543). การเมืองวัฒนธรรมในบุญผะเหวดร้อยเอ็ด. นครราชสีมา:
ห้องไทยศึกษานิตส์.
- หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2531). มหาชาติสำนวนอีสาน จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในมหามงคลสมัยรัชสมัยมั่งคลา
ภิเชก วันที่ 2 กรกฎาคม 2531. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหาร
ผ่านศึก.